

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Europa 2020-flagskibsinitiativ — Innovation i EU

KOM(2010) 546 endelig

(2011/C 132/07)

Ordfører: **Gerd WOLF**

Medordfører: **Erik SVENSSON**

Kommissionen besluttede den 6. oktober 2010 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Europa 2020-flagskibsinitiativ — Innovation i EU

KOM(2010) 546 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 4. marts 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 470. plenarforsamling den 15.-16. marts 2011, mødet den 15. marts, følgende udtalelse med 184 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod:

1. Resumé

1.1 Innovationer giver fremskridt, vækst, velstand, social sikkerhed, international konkurrenceevne og beskæftigelse. De skal være med til at imødegå de store udfordringer, samfundet står over for. De har brug for og fremmer selv et samfundsmæssigt klima, der er præget af tillid og selvtilid, og som med den internationale konkurrencesituation for øje kan føre til større fremskridt og konstruktiv dynamik. Hvis innovationer skal trives, er der brug for en EU-strategi og et europæisk indre marked, hvor det europæiske forskningsrum sammen med et stærkt rammeprogram for F&U spiller en central rolle.

1.2 Derfor bifalder og støtter udvalget udtrykkeligt Kommissionens meddelelse og målene heri samt de relevante konklusioner fra Rådet (konkurrenceevne) den 25.-26. november 2010 og den 4. februar 2011. »Innovation i EU« er en væsentlig del af *Europa 2020-strategien*.

1.3 Udvalget bifalder især, at innovation får en bredere og mere holistisk betydning og definition, at den altså ikke kun dækker forskning, teknologi og produkter, men også alle mellemmenneskelige relationer og organisationsformer som f.eks. sociale ydelser, virksomhedspraksis, forretningsmodeller, design, mærkepolitik, produktionsprocesser og tjenesteydelser, såvel som deres omfattende indbyrdes samspil. Med henblik på »social innovation« anbefaler udvalget, at man også inddrager arbejdsmarkedets parter i udformningen.

1.4 Udvalget bakker op om tilgangen til innovationspartnerskaber, hvis disse – under nøje fastlagt styring – er i overensstemmelse med og bygger på allerede eksisterende procedurer og instrumenter, og hvis de kan forenes med en harmonisering

og forenkling af de administrative procedurer. Udvalget anbefaler, at man lægger ud med det særligt ønskelige innovationspartnerskab om aktiv og sund aldring og samler erfaringer herigennem. Dette partnerskab ville også være et godt eksempel på samspillet mellem samfundsmæssige og videnskabelige-teknologiske innovationer.

1.5 Udvalget anbefaler at tilpasse ledsageforanstaltninger, finansiel støtte og bedømmelseskriterier til begge former for innovation: både til de mere inkrementelle innovationer, der reagerer på de fremherskende markedskræfter og samfundets behov, og de mere radikale innovationer, der på den ene side påvirker markedskræfterne og skaber nye behov i samfundet, men på den anden side ofte først skal overvinde en vanskelig periode med mange udfordringer.

1.6 I betragtning af det presserende behov for et EU-patent bifalder og støtter EØSU udtrykkeligt Kommissionens seneste forslag herom. Det gør det muligt at sænke patentomkostningerne i de deltagende medlemsstater drastisk, og dermed gennemføre en afgørende etape på vejen mod et endeligt EU-patent.

1.7 EØSU betoner SMV'ernes og mikrovirksomhedernes vigtige rolle i innovationsprocessen og anbefaler, at man skræddersyr støtteprogrammer og -foranstaltninger til deres særlige behov. Udvalget opfordrer endvidere til, at man overvejer at udforme en undtagelsesklausul for nyetablerede virksomheder, der i en passende karenperiode befrier dem for de fleste velkendte administrative byrder og forskellige regler, og desuden giver dem videre incitamenter. Det gælder også for virksomheder inden for den sociale økonomi.

1.8 Den politiske kerneopgave er at skabe troværdige, innovationsvenlige rammebetingelser og tilstrækkelig handlefrihed i hele Europa for at fjerne den byrde, som den nuværende fragmenterede og overbelastede lovgivning samt de omfattende administrative hindringer – i alle 27 medlemsstater og Kommissionen – lægger på potentielle opfindere og innovationsprocesser. Det har en demotiverende og bremsende effekt på, at nye og gode ideer udvikler sig til virkelige innovationer. Det giver Europa et handicap i den internationale konkurrence og skal fjernes hurtigst muligt. Derfor har vi brug for en mental kultur, hvor fremskridt og innovation ikke betragtes som en risiko, men som en chance og en nødvendighed, der skal støttes og gennemføres med alle de kræfter, samfundet kan opbyde.

1.9 Derfor anbefaler udvalget, at der lægges endnu flere kræfter i at fjerne de hindringer, der står i vejen for en hurtig gennemførelse af innovationer og realiseringen af Innovation i EU. Udvalget glæder sig over, at man begynder at kunne ane virkelige fremskridt på patentområdet, men der findes stadig hindringer. Og det er netop de hindringer, der blokerer for færdiggørelsen af det indre marked og det europæiske forskningsrum. Her må EU på ingen måde resignere, men bør derimod absolut fortsætte sine anstrengelser for at forenkle og harmonisere og skabe pålidelighed og handlefrihed. EØSU bifalder de synlige bestræbelser i den henseende, der kom til udtryk i Kommissionens nye grønbog (KOM(2011) 48 endelig), ⁽¹⁾ og som vil blive genstand for en separat udtalelse. EØSU appellerer dog frem for alt til medlemsstaterne og det organiserede civilsamfunds aktører om også at påtage sig denne opgave og yde deres bidrag til at finde en løsning.

2. Meddelelsens indhold

2.1 Inden for rammerne af Europa 2020-strategien foreslår Kommissionen den integrerede tilgang »Innovation i EU«, der skal udgøre et af i alt syv flagskibsinitiativer. Det er meningen, at EU inden for dette initiativ skal overtage det kollektive ansvar for en strategisk, inklusiv og erhvervsorienteret forsknings- og innovationspolitik, der skal imødegå de store udfordringer, samfundet står over for, øge konkurrenceevnen og skabe nye arbejdspladser. Dette flagskibsinitiativ supplerer en række andre flagskibsinitiativer som f.eks. »En industripolitik for en globaliseret verden«, som skal sikre en stærk, konkurrencedygtig og forskelligartet værdikæde inden for fremstillingsvirksomhed, med særligt fokus på små og mellemstore virksomheder.

2.2 De forskellige handlingsbehov skitseres i en liste med ti punkter, der bl.a. omfatter foranstaltninger inden for følgende områder: styrkelse af videnbasen, markedsføring af gode idéer, maksimering af den sociale og territoriale samhørighed, styrkelse af vores politik udadtil, evaluering og reform af forsknings- og innovationssystemerne samt oprettelsen af europæiske innovationspartnerskaber.

2.3 For at opnå disse mål, har man udformet et program med 34 punkter – der udgør hovedparten af meddelelsen – der indeholder forslag til forpligtelser for medlemsstaterne samt de foranstaltninger, Kommissionen har planer om.

2.4 I tre bilag behandles følgende emner, og nedenstående foranstaltninger foreslås:

- Kendetegn ved velfungerende nationale og regionale forsknings- og innovationssystemer;
- Resultattavle for forskning og innovation;
- Europæiske innovationspartnerskaber.

3. Generelle bemærkninger

3.1 **Emnets relevans:** Innovationer giver fremskridt, vækst, velstand, social sikkerhed, international konkurrenceevne og beskæftigelse. De skal være med til at imødegå de store udfordringer, samfundet står over for. De har brug for og fremmer selv et samfundsmæssigt klima, der er præget af tillid og selv-tillid, og som med den internationale konkurrencesituation for øje kan føre til større fremskridt og konstruktiv dynamik. Derfor er tilgangen »Innovation i EU« en væsentlig del af Europa 2020-strategien, som har afgørende betydning for Europas fremtid. Denne strategi skal bidrage til, at vi kan virkeliggøre det mål, EU har sat i Lissabonstrategien: »Hvis vi opfylder vores mål om senest i 2020 at bruge 3 % af EU's BNP på FoU, kunne vi ifølge de seneste beregninger skabe mere end 3,7 mio. arbejdspladser og øge det årlige BNP med næsten 800 mia. EUR senest i 2025.« Derfor skal EU og medlemsstaterne, selv i en tid med lavvande i kassen, investere mere i uddannelse, forskning, udvikling og innovation.

3.2 **Innovationer og deres kontekst:** Innovationer i bredest mulig forstand omfatter alle samfundsmæssige, økonomiske, uddannelsespolitiske, videnskabelige, tekniske, beskæftigelsesmæssige, organisatoriske og kulturelle aspekter og aktiviteter. Denne brede tilgang til innovation omfatter innovationer af produkter og tjenesteydelser, samt tekniske, sociale og funktionsmæssige innovationer i alle brancher og i alle slags organisationer. Det gælder både virksomheder, almenyttige institutioner, fonde og organisationer i den offentlige sektor. Innovationer er ikke nødvendigvis et resultat af en lineær proces, men udspringer af forbindelser mellem og sammenkædning af forskellige udgangspunkter; de trives altså i et sundt »økonomisk og socialt økosystem« med en blanding af og en forbindelse mellem forskellige koncepter og kompetencer.

3.3 **Rådets arbejdsgrupper om konkurrenceevne og forskning:** Derfor er det vigtigt, at Rådets arbejdsgrupper om konkurrenceevne og forskning handler i fællesskab og når frem til en fælles konklusion, der er afstemt med beslægtede politikområder som industri, uddannelse, energi og informationssamfundet. Der er desuden behov for en snæver forbindelse til andre flagskibsinitiativer, især til dem, der vedrører almen uddannelse, erhvervsuddannelse og beskæftigelse.

⁽¹⁾ KOM(2011) 48 endelig af 9.2.2011.

3.4 Principiel accept og støtte: Derfor bifalder og støtter udvalget principielt Kommissionens meddelelse og målene heri samt de relevante konklusioner fra Rådet den 25.-26. november 2010 og den 4. februar 2011.

Det gælder navnlig

- fastlæggelsen af en definition af innovation, ⁽²⁾ der dækker videnskab og teknologi, men også forretnings- og organisationsmodeller og -processer, designløsninger, varemærker og tjenesteydelser;
- fjernelse af ugunstige rammebetingelser og hindringer, forenkling af processer og fremme af det europæiske samarbejde;
- inddragelse af alle relevante aktører og regioner i innovationscyklussen;
- inddragelse af offentlige indkøb som endnu et område, der har et væsentligt innovationspotentiale;
- fuld udnyttelse af de europæiske regionale og strukturelle støtteordninger til udvikling af forsknings- og innovationskapaciteten;
- fuld udnyttelse af Den Europæiske Socialfond til støtte for sociale innovationer;
- lettere adgang for SMV'er og mikrovirksomheder til rammeprogrammet og til finansiering;
- fremme af elitepræstationer inden for uddannelse og udvikling af kvalifikationer;
- udvikling af universiteter i verdensklasse;
- realisering af det europæiske forskningsrum inden 2014, fremme af åbne og attraktive forskningsordninger på elite-niveau;
- etablering af et indre innovationsmarked;
- enighed om EU-patentet;
- håndtering af de samfundsmæssige udfordringer.

⁽²⁾ KOM(2009) 442 endelig af 2.9.2009.

3.4.1 Udtalelsens sigte: Meddelelsen er for omfattende til, at alle aspekter kan behandles her. Derfor fokuserer denne udtalelse først og fremmest på de punkter, der kræver særlig opmærksomhed eller yderligere præcisering. Det skal dog ikke aflede opmærksomheden fra EØSU's principielle støtte til det overordnede mål, og til mange af de enkelte foranstaltninger, der foreslås i meddelelsen.

3.5 Inddragelse af hidtidige processer og succeser: Meddelelsen indeholder nye elementer og forslag, og der slås bro til de forskellige politikområder. Den sigter kort sagt mod en omfattende og sammenhængende politik. For mange af situationsanalyserne og målenes vedkommende drejer det sig imidlertid om problemer og målsætninger, som er blevet formuleret i mange af Kommissionens meddelelser, EØSU's udtalelser og Rådets beslutninger (f.eks. Ljubljana-processen) for længe siden. Her har man allerede iværksat omfattende foranstaltninger og procedurer. ⁽³⁾ Disse bør tilgodeses, videreføres og anerkendes tydeligere, så man ikke underminerer Kommissionens og de andre berørte aktørers hidtidige resultater, men derimod udnytter og videreudvikler dem. De nye foranstaltninger, der er blevet foreslået, bør harmoniseres med allerede eksisterende foranstaltninger for at undgå komplikationer og overlapninger og sikre den nødvendige kontinuitet, retssikkerhed og stabilitet. ⁽⁴⁾

3.6 Harmonisering: Derfor bør de nye foranstaltninger, der er blevet foreslået, herunder innovationspartnerskaber (se punkt 4.4) give en merværdi i forhold til de allerede eksisterende foranstaltninger. Det betyder, at man skal harmonisere og forenkle støtteinstrumenterne til forskning og innovation (se punkt 3.8.2), og lette adgangen til programmerne. Samtidig skal eliteforskning fortsat være et ledende princip. Adgangen til forskningsresultater bør forbedres gennem udveksling af viden og ekspertise ⁽⁵⁾ (se punkt 3.8.3 og fodnote 12).

⁽³⁾ Temaet »Innovation« blev behandlet indgående i Aho-rapporten (en rapport fra den uafhængige ekspertgruppe om F&U og innovation, der blev nedsat efter Hampton Court-topmødet i januar 2006 under ledelse af Esko Aho, EUR 22005) og i EØSU's udtalelse om »Investeringer i viden og innovation (Lissabon-strategien)« (EUT C 256 af 27.10.2007, s. 17). En samordnet indsats blandt medlemsstaterne og partnerskabsforanstaltninger er tema for Ljubljana-processen (RECH 200 COMPET 216 – »The Ljubljana Process is an enhanced partnership between the Member States, associated countries, stakeholders and the Commission to make European research more effective.«), talrige ERANET-initiativer (i henhold til artikel 181), de »fælles teknologiinitiativer«, videns- og innovationssamfund (VIS'er), Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi, fælles EU-programmeringer og EØSU's udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Fælles programmering af forskningsindsatsen: Samarbejde om de fælles udfordringer giver større effekt« (EUT C 228 af 22.9.2009, s. 56). Samarbejdet mellem forskning og industri bliver behandlet i EØSU's udtalelse om emnet »Samarbejde og overførsel af viden mellem forskningsinstitutioner, industrien og SMV'er – en vigtig forudsætning for innovation« (EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8), internationalt samarbejde behandles i EØSU's udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: En strategisk ramme for Europas internationale samarbejde om videnskab og teknologi« (EUT C 306 af 16.12.2009, s. 13), og forenkling i EØSU's udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om forenkling af gennemførelsen af rammeprogrammerne for forskning« (EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129).

⁽⁴⁾ EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129.

⁽⁵⁾ EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8 (punkt 1.2).

3.7 At skabe handlefrihed: De ideer, tilgange og resultater, der giver grobund for innovationer, kan man per definition ikke forudse. Tilstrækkelig handlefrihed og stimulerende og stabile rammebetingelser er derfor forudsætninger for, at innovationer kan spire og gro; handlefrihed, støtte og anerkendelse skaber grobund for kreativitet og innovation, og også for selvstændig handling, iværksætterånd, risikovillighed og risikoaccept. Følgelig består den politiske kerneopgave i at skabe et innovationsvenligt »økonomisk og socialt økosystem«, der sikrer disse rammebetingelser i hele Europa, så potentielle opfindere og innovationsprocesser ikke afskrækkes af uoverskuelige forskelligartede regler og administrative hindringer (se punkt 3.12 og 3.13).

3.7.1 Koncentration og spredning: Der findes bestemte, klart definerbare udviklingsmål som området energi og klimabelskyttelse,⁽⁶⁾ der i givet fald kræver en koncentration af de anvendte ressourcer. Men lige så vigtigt er det dog at have et tilstrækkeligt bredt anlagt »økonomisk økosystem«, der består af forskellige udviklingslinjer og deres mulige indbyrdes forbindelser. Ellers er der risiko for, at man på forhånd udelukker netop de løsninger, der ganske vist grundlæggende er nye og innovative, men som har vanskeligt ved at opnå anerkendelse i begyndelsen, selv blandt eksperter. Så risikerer Europa at halte efter de andre aktører og blive nummer sjok i den internationale konkurrence, i stedet for at tage føringen og selv skabe de førende trends. Det er et karakteristisk kendetegn ved centralistisk planøkonomi. Derfor bør man under alle omstændigheder undgå at udvikle symptomer på denne type økonomi. Samtidig bør man tage hensyn til nærhedsprincippet.

3.7.2 Markedskræfter: Normalt orienterer innovationsprocesser sig efter de fremherskende markedskræfter og forbrugerbehov, som de vil imødekomme. De virkelig store innovationer er imidlertid kendetegnet ved, at de selv former markedskræfterne og skaber nye forbrugerbehov og markedssegmenter.⁽⁷⁾ I den vanskelige opstartfase har disse innovationer brug for særlig støtte, før de bliver anerkendt, får deres økonomiske gennembrud og beviser deres enorme økonomiske potentiale.

3.8 Fragmentering: Kommissionen hævder atter, at det europæiske forsknings- og innovationslandskab er fragmenteret. Selv om dette udsagn har sin rigtighed på visse vigtige punkter, er det dog kun delvist korrekt og bør præciseres.

3.8.1 Eksisterende samarbejdsnet: både inden for økonomi og videnskab⁽⁸⁾, men også inden for de sociale og kreative

sektorer har man længe haft europæiske – og i mange tilfælde endda internationale – forbindelser og samarbejdsnet,⁽⁹⁾ der løbende tilpasser og fastlægger deres grænser i spændingsfeltet mellem samarbejde og konkurrence. Disse processer har afgørende betydning for de berørte aktørers og deres organisationers selvstændige organisering. De har behov for accept, anerkendelse og støtte fra Kommissionen, der bør bygge videre på dem. Og det er netop med den slags processer for øje, at man bør afskaffe de sidste hindringer for et europæisk innovationsrum, der stadig findes på det indre marked.

3.8.2 Lovgivning – forenkling og harmonisering: Man bør sigte mod en gradvis forenkling og harmonisering af de forvaltningsretlige og finansielle regler,⁽¹⁰⁾ både medlemsstaterne imellem og med Kommissionen, som et vigtigt skridt hen imod færdiggørelsen af Europas indre marked, det europæiske forskningsrum og det europæiske innovationsrum, som Kommissionen tilstræber. Hvis der med fragmentering menes den uensartethed, den overregulering, de overlapninger og den kompleksitet, der på nuværende tidspunkt stadig præger lovgivningen, så har Kommissionen EØSU's fulde opbakning i denne sammenhæng.

3.8.3 Tidligere udtalelser: Imidlertid finder man både fragmentering og uoverskuelige regler og instrumenter ikke kun i medlemsstaterne, men også i Kommissionen selv. EØSU har allerede behandlet netop dette tema i en tidligere udtalelse, og fremhæver de anbefalinger, der blev formuleret heri.⁽¹¹⁾ EØSU har også udtrykt sin støtte til disse vigtige målsætninger i sine udtalelser om fælles programmering af forskningsindsatsen,⁽¹²⁾ om rammeprogrammet for F&U, om innovationspolitik i en verden under forandring⁽¹³⁾ og om samarbejdet mellem forskningsinstitutioner, industrien og SMV'er.⁽¹⁴⁾ Udvalget henviser til sine anbefalinger om spredning, overførsel og anvendelse af forskningsresultater, særligt gennem udviklingen af et internet-søgesystem til dette formål.⁽¹⁵⁾

3.8.4 Forskningsinfrastruktur: Man kan også fremhæve komplicerede infrastrukturer som eksempel på fragmentering, hvis disse ikke bruges og finansieres af et internationalt fællesskab. Nogle af disse infrastrukturer kan overskride en enkelt medlemsstats opgaveområde, både i forhold til de nødvendige investeringer og ressourcer, men også med hensyn til den optimale udnyttelse og anvendelse. EØSU er enig i Kommissionens holdning, der er formuleret i fodnoten.⁽¹⁶⁾ En fælles strategi netop på dette område kan derfor medføre en særlig høj merværdi;⁽¹⁷⁾ af denne grund bør man skabe en fælles samlet finansiering, som medlemsstaterne og EU står for.

⁽⁶⁾ EUT C 21 af 21.1.2011, s. 49.

⁽⁷⁾ Som eksempel kan nævnes flyvemaskinen og andre revolutionære succesopfindelser som fjernsyn, radar, laser, PC, mikroelektronik, glasfibre, internet/e-mail (herunder søgemaskiner, e-handel osv.), digitalkameraer, raketdrevne satellitter og GPS, som alle er forbundet med hinanden og giver hinanden nye impulser.

⁽⁸⁾ F.eks. gennem forskningssamarbejdets instrumenter, punkt 4.6.

⁽⁹⁾ F.eks. »Forschung und Lehre 11/10«, S. 788-796, Mitteilungen des Deutschen Hochschulverbands, november 2010.

⁽¹⁰⁾ EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129 (punkt 3.5 og 3.7).

⁽¹¹⁾ EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129 (punkt 1.4).

⁽¹²⁾ EUT C 228 af 22.9.2009, s. 56.

⁽¹³⁾ EUT C 354 af 28.12.2010, s. 80.

⁽¹⁴⁾ EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8.

⁽¹⁵⁾ EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8 (punkt 3.2.4).

⁽¹⁶⁾ KOM(2010) 546 endelig af 6.10.2010.

⁽¹⁷⁾ EUT C 182 af 4.8.2009, s. 40.

3.9 EU-patent: Manglen på et EU-patent er en uacceptabel, dyr og destruktiv fragmentering, der skal overvindes for at øge EU's konkurrenceevne og sende et positivt signal til alle andre områder i innovationsunionen. Kommissionen har flere gange forsøgt at finde en acceptabel løsning på dette problem, der er den europæiske industri- og innovationspolitik's akilleshæl. EØSU bifalder derfor Kommissionens seneste forslag (af 14. december 2010) om et øget samarbejde mellem de deltagende medlemsstater for i overensstemmelse med traktaterne at sikre en vigtig etapesejr på vejen mod et endeligt EU-patent (der skal anvendes i alle medlemsstaterne). EØSU opfordrer Europa-Parlamentet ⁽¹⁸⁾ og Rådet til at acceptere den foreslåede procedure som en afgørende og vigtig etape på vejen mod et endeligt EU-patent. EØSU er enig i den holdning, ⁽¹⁹⁾ at denne fremgangsmåde er »økonomisk uomgængelig og politisk acceptabel«.

3.10 Mellemmenneskelige relationer og organisationsformer: Der ligger et stort potentiale for innovationer i alle aspekter af mellemmenneskelige relationer og organisationsformer. Udvalget bakker op om Kommissionens mål om at fremme denne type innovationer i bredest mulig omfang, herunder alle samfundsmæssige, økonomiske, videnskabelige, tekniske, økologiske, organisatoriske, beskæftigelsespolitiske og kulturelle aspekter og aktiviteter. Dette berører nye forretnings- og organisationsmodeller og -processer, private og offentlige tjenesteydelser samt tjenesteydelser af almen interesse, uddannelse og efteruddannelse, medier, kunst og underholdning, kort sagt alle aspekter af menneskelig handling og sameksistens.

3.10.1 Virksomheder og arbejdspladser – arbejdstageres rolle: En optimal arbejdstilrettelæggelse er en vigtig konkurrencefaktor. Derfor er innovative arbejdspladser med til at forbedre arbejdstageres produktivitet og virksomhedens resultater. Virksomhedens og dens medarbejderes innovationskapacitet ses i evnen til at udvikle og forbedre produkt- og tjenstekoncepter, herunder sociale og funktionelle koncepter, så de skaber en merværdi for kunderne. Livslang læring og kumulative erfaringer er afgørende elementer på dette område. I den forbindelse spiller arbejdstagerne også en vigtig rolle som kilder til viden og ideer; dette potentiale bør man udnytte bedre. En større opblødning af grænserne mellem de forskellige hierarkiske niveauer kan lette udbredelsen af nye ideer og forslag.

3.10.2 Samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter: De vigtigste komponenter på virksomhedsniveau er tillid og

samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter, fremsynethed, kompetence, motivation, engagement og effektiv innovationsstyring.

3.10.3 Tjenesteydelser og offentlige indkøb: Den offentlige sektor kan også give impulser til innovationer. Udvalget støtter Kommissionens udsagn (se bilag I) om, at den offentlige sektor giver incitamenter til at stimulere innovation inden for sine egne organisationer og ved leveringen af offentlige tjenesteydelser. Dette omfatter både den (private og offentlige) tjenesteydelsessektor og fremstillingsindustrien, som gennem disse tjenesteydelser håber at opnå nye konkurrencemæssige fordele. Der skal udgå klare signaler fra initiativet »Innovation i EU« om, at EU har i sinde at udnytte dette (private og offentlige) potentiale.

3.10.4 Social innovation: Social innovation bør imødekomme de behov, som markedet eller den offentlige sektor ikke tager tilstrækkeligt hensyn til. Det gælder ny praksis, interaktion, institutionelle aftaler og netværk. Sociale, teknologiske og ikke-teknologiske innovationer er ofte sammenflettede og kan forstærke vekselvirkningen mellem producenter og forbrugere, udviklingen af strukturer samt hjælpemetoder og teknologier. Den brede anvendelse af teknologier (f.eks. informations- og kommunikationsteknologi, ikt) åbner op for nye samarbejdsmetoder, fremgangsmåder og ledelsesmetoder. EØSU bifalder, at Kommissionen vil høre arbejdsmarkedets parter for at undersøge, hvordan vidensøkonomien kan udbredes til alle beskæftigelsesniveauer og alle sektorer.

3.11 Tilgangen »Innovation i EU«: Efter EØSU's mening egner tilgangen »Innovation i EU« sig i høj grad til at sammenfatte og materialisere målsætningerne i Kommissionens meddelelse. Denne tilgang bør omsættes sammen med og på lige fod med de allerede eksisterende strategier for det indre marked og det europæiske forskningsrum. I den forbindelse udtrykker EØSU sine uforbeholdne støtte til punkt 2.2. i Kommissionens meddelelse. Udvalget påskønner, at mange af de følgende anbefalinger nævnes her.

3.12 Fjernelse af hindringer: Det er et af Kommissionens erklærede mål at fjerne hindringer for innovation på europæisk plan. Udvalget er bevidst om, at dette er en omfattende og vanskelig opgave, der er tæt forbundet med færdiggørelsen af det indre marked. Alligevel må det bemærkes, at Kommissionens meddelelse ikke indeholder fyldestgørende information om Kommissionens konkrete hensigter på dette afgørende punkt. Derfor bifalder EØSU de synlige bestræbelser i den henseende, der kom til udtryk i Kommissionens nye grønnebog, ⁽²⁰⁾ og som vil blive genstand for en separat udtalelse.

⁽¹⁸⁾ I mellemtiden har Europa-Parlamentet vedtaget sin lovgivningsmæssige beslutning af 15. februar om forslag til Rådet afgørelse om bemyndigelse til et forstærket samarbejde om indførelse af en fælles patentbeskyttelse (05538/2011 – C7-0044/2011 – 2010/0384(NLE)).

⁽¹⁹⁾ Meddelelse fra EØSU's formand Staffan Nilsson (7. januar 2011) om hans samtale med Kommissær Barnier.

⁽²⁰⁾ Se fodnote 1.

3.13 Den politiske kerneopgave og vigtigste anbefaling. Den politiske kerneopgave og vigtigste anbefaling er at skabe troværdige, innovationsvenlige rammebetingelser og tilstrækkelig handlefrihed i hele Europa for at fjerne den byrde, som den nuværende fragmenterede og overbebyrdede lovgivning samt de omfattende administrative hindringer – i alle 27 medlemsstater og Kommissionen – lægger på potentielle opfindere og innovationsprocesser. Det afskrækker nye initiativer, lige som det forsinkes og hæmmer den nødvendige proces, hvor nye og gode ideer udvikles til virkelige innovationer, mærkbart. Det giver Europa et alvorligt handicap i den internationale konkurrence og skal fjernes hurtigst muligt. Derfor har vi brug for en mental kultur, hvor fremskridt og innovation ikke betragtes som en risiko, men som en chance og en nødvendighed, der skal støttes og gennemføres med alle de kræfter, samfundet kan opbyde. EØSU appellerer dog også til medlemsstaterne og det organiserede civilsamfunds aktører om også at påtage sig denne opgave og yde sit bidrag til at finde en løsning.

3.14 Bedre uddannelse og anerkendelse: Udvalget støtter Kommissionens ønske om en modernisering af uddannelsessektoren på alle niveauer i EU. Til den ende er der behov for flere eliteuniversiteter, der kan gøre sig gældende globalt, og for en hævelse af kvalifikationsniveauet. Oplysningsindsatsen om de naturvidenskabelige og tekniske erhverv skal fremmes, og erhvervene skal anerkendes i højere grad.

3.15 Stram tidsplan: Ser i lyset af meddelelsens omfattende og komplekse delasppekter, problemstillingens betydning og de synspunkter, der er formuleret her, virker den tidsplan, som Kommissionen foreslår, temmelig stram. Derfor anbefaler EØSU en fremgangsmåde, der skelner mellem de presserende grundlæggende mål på den ene side og udarbejdelsen af de enkelte foranstaltninger og instrumenter, der er blevet foreslået, på den anden side.

4. Særlige bemærkninger

4.1 SMV'er som hovedaktører: Udvalget er enig med Kommissionen i, at innovationsinitiativet og dets støtteordninger i særlig grad bør begunstige de små og mellemstore virksomheders rolle som økonomiske hovedaktører. I den forbindelse bør man dog overveje nøje, hvordan man definerer SMV'er og vægtningen af dem. For netop på baggrund af de nye netværksmuligheder, som ikt-instrumenterne åbner op for, får også mikrovirksomheder, og muligvis endda enkeltmandsvirksomheder, større betydning. I givet fald bør man endda overveje en afgrænsning i forhold til de liberale erhverv. Udvalget henviser til betydningen af innovationer i tjenesteydelsessektoren og på arbejdspladsen, særligt for SMV'ernes konkurrenceevne og produktivitet (se punkt 3.10.1 og 3.10.2).

4.1.1 Ringere vilkår for SMV'er: Mange af de ovennævnte administrative hindringer for innovation giver især SMV'er og nyetablerede virksomheder ringere vilkår end de store, men nødvendigvis også tungere virksomheder med store juridiske

afdelinger, udlandskontorer osv. Dette kan f.eks. meget vel være en af årsagerne til, at EU nu næsten helt har tabt sin førende position på markedet for innovative ikt-produkter ⁽²¹⁾ til USA.

4.2 Evalueringsindikatorer: I en tidligere udtalelse ⁽²²⁾ har EØSU allerede gjort opmærksom på, at EU har indtil flere analyseinstrumenter af denne type til sin rådighed. For at skabe sammenhæng anbefalede EØSU at oprette et »europæisk innovationsobservatorium«, der skal stå alene, og »som skal anvende de eksisterende redskaber i sammenhæng og gøre dem mere synlige.« Derudover påpeger EØSU, at

- mange samfundsmæssige og økonomiske kriterier forudsætter bæredygtighed;
- netop krisen har vist, at for kortsigtede mål og evalueringskriterier kan føre uønskede udviklinger med sig og endda resultere i kriser;
- langsom, men stabil vækst ofte giver større samlet succes og økonomisk udbytte;
- det hyppigt netop er små, nyetablerede SMV'er med succes, der enten bliver opkøbt eller overtaget af store virksomheder og i givet fald ikke omfattes af statistikkerne;
- vigtige innovationer ofte har brug for en længere opstartsfase, før de får deres økonomiske gennembrud og beviser deres enorme økonomiske potentiale;
- EU's medlemsstater og regioner har forskellige forudsætninger for innovation (f.eks. klima, infrastruktur for vejtrafik, ressourcer), og derfor skal vurderes ud fra deres specifikke styrker og svagheder.

4.2.1 Derfor bør Kommissionen fortsætte sit samarbejde med OECD og udvikle en enkelt, men stringent pakke af omfattende og velafbalancerede indikatorer, som både tager hensyn til de ovennævnte synspunkter og innovationernes succes på lang sigt. Udvalget mener derfor, at de »Kendetegn ved velfungerende nationale og regionale forsknings- og innovationssystemer«, som Kommissionen beskriver i bilag I, er nyttige.

4.3 Tilgængelighed: Et yderligere eksempel på et område med stort innovationspotentiale er tilgængeligheden til produkter og tjenesteydelser, som medvirker til, at handicappede kan integreres fuldt og helt i samfundet, både som borgere og forbrugere. Her er der tale om et stort set uudnyttet marked, der har betydeligt samfundsmæssigt og økonomisk potentiale.

⁽²¹⁾ Google, Apple, Facebook, ...mobiltelefoner.

⁽²²⁾ EUT C 354 af 28.12.2010, s. 80 (punkt 3.2.2).

4.4 Innovationspartnerskaber: De europæiske innovationspartnerskaber (EIP), som Kommissionen foreslår, har flere positive egenskaber. Trods uvisheden om detaljerne i udformningen af dem og de forbehold, der er formuleret i punkt 3.5 og 3.6, kan innovationspartnerskaberne bane vej for nye muligheder for at imødegå de udfordringer, samfundet står over for. Hvis EU bruger sine innovationspolitiske instrumenter på en både udbuds- og efterspørgselsorienteret måde og forener den fremdrift, der udgår fra forskning og teknologi med den tilsvarende tiltrækningskraft, der udgår fra markedet, kan EU opnå nye konkurrencemæssige fordele. For at dette potentiale kan udfolde sig, skal EU imidlertid koncentrere sig om de områder, hvor innovationspartnerskaberne kan tilføre en merværdi i forhold til de eksisterende foranstaltninger. Innovationspartnerskaber bør derfor ikke udvikle sig til en gensidigt forpligtende, fastlåst handlingsramme for de europæiske aktører på innovationsområdet (herunder de berørte støtteorganisationer på regionalt og nationalt plan). Man bør sikre principperne om frivillighed, variabel geometri, transparens og en klar, men håndterbar styring. Når den nødvendige styringsstruktur er fastlagt, er det derfor tilrådeligt at begynde med et omhyggeligt udvalgt innovationspartnerskab, og udnytte de erfaringer, man samler i denne sammenhæng, når de næste partnerskaber skal udvælges.

4.4.1 Aktiv og sund aldring: EØSU anbefaler derfor, at man lægger ud med det særligt egnede og ønskelige innovationspartnerskab om aktiv og sund aldring. Dette partnerskab ville også være et godt eksempel på det komplekse samspil mellem samfundsmæssige og videnskabelige-teknologiske innovationer. EØSU vil netop her gerne understrege den betydning, som det prækommerielle, offentlige indkøb har for innovative tjenesteydelser. Det kan spille en afgørende rolle for erobringen af nye markeder og forbedringen af de offentlige tjenesters effektivitet og kvalitet.

4.4.2 Et vandeffektivt Europa: Et andet af de udvalgte innovationspartnerskaber, der foreslås i bilag III i meddelelsen, er »Et vandeffektivt Europa«. Her anbefaler EØSU en mere nuanceret tilgangsvinkel, som skelner klarere mellem de regioner i EU, hvor vandmangel er et presserende problem, og de regioner, der har rigeligt med nedbør og tilstrækkelige vandressourcer. Derfor anbefaler udvalget en anden titel her, nemlig »**Bæredygtig forvaltning af vandressourcerne**«.

4.5 En »resultatbaseret« tilgang: EØSU gør opmærksom på, at støtten til innovationspartnerskaberne ifølge Kommissionen skal være *resultatorienteret*. I sin udtalelse om forenkling af gennemførelsen af rammeprogrammerne for forskning har EØSU har allerede udtrykt sin yderste skepsis over for definitionen og anvendelsen af dette begreb (se udtalelsens punkt 1.8 og 4.8).⁽²³⁾ Derfor anbefaler udvalget, at man præciserer, hvad der virkelig menes, set fra et proceduremæssigt synspunkt. EØSU understreger atter, at et langsigtet, stabilt perspektiv kan have afgørende betydning for vigtige opfindelser.

4.6 F&U-rammeprogrammets centrale rolle: EU's F&U-rammeprogrammer har haft afgørende betydning for de resultater, man hidtil har opnået. De bør fremover styrkes yderligere, lige som man bør fremhæve deres selvstændige betydning. Selv om der er brug for yderligere forenklinger, udgør F&U-rammeprogrammet et vellykket, internationalt anerkendt instrumentarium til udformning af et europæisk forskningsrum. Det benyttes flittigt af aktørerne på innovationsområdet, og dets fremgangsmåde møder forståelse og accept. Derfor bør man tydeligere fremhæve forskningsrammeprogrammet og – som supplement til det – rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation (CIP) samt deres betydning for målet »Innovation i EU«. Forskningssamarbejds instrumenter har medvirket til, at der er blevet dannet effektive europæiske konsortier. De bør bibeholdes for at sikre den nødvendige kontinuitet⁽²⁴⁾. Med henblik på den innovationspolitik, der behandles her, bør den socioøkonomiske forskning støttes mere.

4.7 Det europæiske forskningsrums centrale rolle – et indre marked for forskere: Det europæiske forskningsrums centrale rolle (se også punkt 3.11) og kravene om færdiggørelsen af det har været genstand for adskillige udtalelser. EØSU bekræfter på ny, at forskernes mobilitet og anerkendelsen af akademiske kvalifikationer og forskningskvalifikationer har afgørende betydning, lige som aspekterne socialforsikring, rimelige lønforhold og pensionsordninger. Den nuværende situation er stadig særdeles utilfredsstillende og demotiverende for unge videnskabsfolk og forskere. EØSU bifalder og støtter derfor udtrykkeligt Rådets⁽²⁵⁾ konklusioner (af 2. marts 2010) om europæiske forskeres mobilitet og karrieremuligheder. EU har brug for et attraktivt og velfungerende indre marked for forskere!

4.8 Risikokapital: Trods den positive udvikling, Den Europæiske Investeringsbank (EIB) kan fremvise – og her bifalder EØSU især finansieringsfaciliteten for risikodeling (RSFF), som EIB har oprettet i samarbejde med Kommissionen – hersker der stadig mangel på tilstrækkelig og umiddelbart tilgængelig risikokapital til innovative nystartede virksomheder for at sikre, at de overlever begyndelsesvanskelighederne. Det gælder både i etableringsfasen, men især også i den vanskelige periode, de gennemlever, inden de opnår deres første økonomiske succes. Her er der også behov for små lån og mikrokreditter, der gør det muligt at mindske risiciene og alligevel tage del i succesen.

4.9 Klynger: EØSU betoner atter den innovationsfremmende udstråling, der kommer fra regionale, grænseoverskridende innovationsklynger og -centre. Her handler det ikke om den allerede »klassiske« sammenkobling af forskningsinstitutioner og virksomheder, men om det supplerende, frugtbare netværk, der udvikler sig mellem de specialiserede virksomheder, der er opstået. Udvalget anbefaler, at man fortsætter med at fremme og støtte disse klynger med midlerne i strukturfondene.

⁽²⁴⁾ EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129 (punkt 3.12).

⁽²⁵⁾ 2999. Samlingen i Rådet (konkurrence) i Bruxelles den 2. marts 2010.

⁽²³⁾ EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129.

4.10 **Fremme af og incitament for nyetablerede virksomheder:** EØSU opfordrer til, at man overvejer at udforme en undtagelsesklausul for nyetablerede virksomheder, der befrier dem for de fleste velkendte administrative byrder og forskellige regler, og desuden giver dem videre incitament (f.eks. skattelettelse) i et tilstrækkeligt tidsrum. På den måde kunne man skabe en karenstid, hvor de nye virksomheder kunne demonstrere deres økonomisk-tekniske potentiale, og give dem øget manøvrerum. Udvalget er bevidst om, at dette forslag nødvendiggør en risiko- og interessevurdering, der er både vanskelig og kompleks, men som det nok er værd at gennemføre i virkeligheden.

Bruxelles, den 15. marts 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
